

اصول حاکم بر حقوق فردی و اجتماعی شهروندان در شهر الکترونیک

و چالشهای پیش رو^۱

دکتر عباسعلی کدخدایی

امیر ساعد وکیل

۱. مقدمه

تجلی عینی حقوق فردی و اجتماعی افراد در شهر الکترونیک تابعی از سیاست های کلان دولت الکترونیک است که چارچوب آن در منابع حقوقی ملی و بین المللی قابل تبیین و ترسیم می باشد اما بدون تردید، حمایت واقعی از این حقوق و تضمین رعایت آنها در گرو اهتمام دولتها در جهت انعکاس قواعد و مقررات بین المللی و تطبیق آن با قالب نظام حقوقی ملی کشورهاست.

در نظام های شهروند مدار و توسعه یافته سیاسی، با قبول حاکمیت مردم بر سرنوشت اجتماعی و سیاسی خویش و افول مطلق زمامداران، حقوق و آزادی های اساسی در رأس توقعات اجتماعی قرار می گیرد و به این ترتیب، زمامداران سیاسی مبعوث مردم، موظف به رعایت و تضمین حقوق و آزادی های بنیادین آنها هستند و با قید مسئولیت های سیاسی، مدنی و کیفری ملتزم به عدم تجاوز نسبت به این مجموعه زرین و وزین حقوق و آزادیها می باشند. در این خصوص، نهادهای حکومتی بر اساس قبول اصل حاکمیت قانون به صورت های گوناگون و سازمان یافته، ملزم و متعهد به تضمین و رعایت حقوق و مطالبات شهروندان می باشند.^۲

رعایت حقوق شهروندان در مفهوم کلی رابطه فرد و دولت جای می گیرد و از همین رو ترسیم نظام حقوق فردی و اجتماعی از یک سو متضمن ورود این مفاهیم به منابع مختلف نظام حقوقی داخلی از جمله قانون اساسی، قوانین عادی و آیین نامه ها می باشد و از سوی دیگر، مسأله حمایت و ارتقای این حقوق می بایست از کوچکترین واحد تقسیمات اداری، سیاسی و جغرافیایی آغاز گردد. لذا، می توان به اهمیت و ضرورت تبیین ساختار و کم و کیف سازمان حقوق فردی و اجتماعی شهروندان در شهر الکترونیک تا تحقق هدف غایی دولت الکترونیک پی برد و البته در این میان، جایگاه تکالیف افراد نیز شفافیت بیشتری پیدا خواهد کرد.

امروزه بهره مندی از فناوری اطلاعات، از جمله منافع مستقیمی که با خود دنبال می آورد، فراهم کردن زمینه استیفا از برخی حقوق انسانی است که بعنوان نمونه می توان به سلامت (حق بهداشت)، مشاغل (حق کار)، یادگیری (حق آموزش) و ارائه خدمات اجتماعی (حق تأمین اجتماعی) اشاره داشت.^۲

در سال ۲۰۰۲ طی تحقیقاتی که توسط دو دانشگاه کالیفرنیا و برکلی و همچنین مؤسسه بروکینگ در ایالات متحده انجام شد تا اثر بکارگیری شبکه^۴ را در فعالیت های تجاری در امریکا و اروپا بررسی و منتشر نمایند، مشخص شد که اینترنت در ایالات متحده تا ۴۸ درصد و در اروپا تا ۳۰ درصد در پروژه هایی که تا سال ۲۰۱۰ انجام خواهد گرفت، بهبود حاصل خواهد نمود. همین طور گروه بانکی در گزارش خود در تاریخ آوریل ۲۰۰۲ اعلام داشت که وجود اینترنت بر سرعت، بیشترین تأثیر را در کارآمدی نیروی انسانی گذاشته و حتی ۵۸ درصد از شرکتها آن را باعث افزایش بهره وری کارمندان خود دانسته بودند. جالب توجه اینکه بدلیل وجود اینترنت در خیلی از موارد، حضور فیزیکی فرد در محل کار، ضرورت خود را از دست داده است و طبق آمارهای اعلام شده، تنها در غرب اگر ۴/۳ میلیون نفر در سال ۲۰۰۱ در محل کار خود حضور فیزیکی نداشتند، در سال ۲۰۰۵ این میزان به ۸/۳ میلیون خواهد رسید.^۵

بنظر می رسد باید پایه های جامعه دموکراتیک قرن بیست و یکم را در مکانیسم های مبتنی بر فناوری الکترونیک جستجو کرد چرا که هسته ارزش های حاکم بر دموکراسی و محیط سایبر از قرابت ویژه ای با یکدیگر برخوردارند. از آن جمله می توان از آشکارگی^۶ و آزادی بیان^۷ یاد کرد و باید اذعان داشت که شهر الکترونیک، بستر مساعدی برای همکاری و تشریک مساعی بین افراد در حوزه های فرهنگی، اقتصادی و غیر آن است. پس نباید گسترش فناوری اطلاعات را صرفاً از منظر توسعه تجارت الکترونیک بررسی نمود بلکه ارتقای تجارت الکترونیک را باید در چارچوب تأمین حمایت بیشتر از حقوق بشر، تقویت نهادهای دموکراتیک و افزایش شمار آنها و ایجاد امکان دسترسی به خدمات ارتباطی انجام پذیرد.^۸

بنابر آنچه گفته شد، با توجه به اینکه در حقوق داخلی ما اصل حاکمیت مطلق خداوند بر جهان و انسان ها و اعطای اختیار اعمال آن در زمین بموجب اصل پنجاه و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به مردم مورد تأکید قرار گرفته است و در برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران نیز بر ضرورت تشکیل شهر الکترونیک صحنه گذارده شده، شایسته است اصول بنیادی حاکم بر حقوق و آزادی های شهروندان در نظام اجتماعی متأثر از ساز و کارهای نوین الکترونیک (محیط مجازی) مورد تأمل واقع شود.

۲. بنیان های حقوق شهروندی در شهر الکترونیک

محوریت مردم، احترام به حقوق بشر و رعایت اولویت های توسعه، سه رکن جامعه مدنی را تشکیل می دهند که بنظر می رسد این اصول در جامعه اطلاعاتی نیز از جایگاه رفیعی برخوردار خواهند بود و در یک نگاه کلی، اعمال هر گونه محدودیت در استفاده از فناوریهای اطلاعاتی و ارتباطاتی می بایست بمنظور تعقیب یک هدف مشروع، متناسب و ضروری برای یک جامعه دموکراتیک بعمل آید.

۱-۲. اصل شهروندگرایی

اگر در شهر الکترونیک، هدف این باشد که شهروندان بهره بیشتری ببرند، بدین ترتیب در اولویت قرار گرفته و این وضعیت، مشارکت واقعی میان ارایه کنندگان خدمات و استفاده کنندگان از خدمات را می طلبد. بخش خصوصی می تواند با ابتکار عمل خود، روش های جدیدی را برای رویارویی یا تغییر الگوهای تقاضا فراهم آورد. هدف اولیه یک کشور دموکراتیک، دسترسی شهروندان به حداقل پیش شرط های شهروندی است، لذا در این خصوص باید قایل به وجود یک تعهد مثبت برای دولت ها باشیم.^۹

اکنون سؤال اینجاست که چگونه می توان شهروندان را با تکیه بر قدرت ارتباطاتی^{۱۰}، آماده و همراه با جریانی ساخت که طی آن مدیران یک شهر الکترونیک بتوانند تصمیماتی اتخاذ کنند که از مطلوبیت و مشروعیت بیشتری برخوردار باشد. به نظر هابر ماس وضع قانون و اداره جامعه، هر دو باید اقتدار خود را از قدرت ارتباطاتی حقوق شهروندی اخذ کند و این اقتدار فقط از پایین با بسیج شهروندان ایجاد می شود. این دیدگاه، یک ابتکار عملی در جو عمومی موجود و تکوین نهادها و فرصت های جدید برای دخالت دادن مردم را در فرایندهای وضع قانون و حکومت طلب می کند.^{۱۱} چنین بنظر می رسد که شهر الکترونیک بتواند زمینه مناسبی برای ورود افراد به این حوزه ها را فراهم سازد. در یک شهر الکترونیک با توجه به منافع مشترک افراد، گروه ها و اجتماعات جدیدی شکل می گیرد که خود موجد مفهوم جدیدی در حوزه مفهوم هویت بوده و چه بسا منجر به یک بحران ساختاری در جامعه مدنی گشته و ممکن است منبع تحولات اجتماعی در جامعه شبکه ای باشد.^{۱۲} استفاده از فناوری های اطلاعات و ارتباطات در شهر الکترونیک، پلی برای پیوند تمام اقشار جامعه با یکدیگر است و به عبارت دیگر، پیشرفت های تکنولوژی ارتباطات به خدمت شهروند محوری در سیاست های مدیران شهری در می آیند. لذا با هدف ارتقای رفاه زندگی، لزوم اتخاذ برنامه های اصلاحی همسو با تحولات فنی در بخش های گوناگون همچون مدارس، بیمارستان ها، بنگاه های اقتصادی و دادگستری بمنظور خدمت رسانی بیشتر به شهروندان آشکار می گردد. وقتی مردم در تعامل با دولت قرار می گیرند، خواهان

خدماتی با کیفیت بالا هستند و اینجاست که بخش خصوصی وارد عمل شده و راهکارهای جدیدی را برای کشف طرق مواجهه با الگوهای در حال تغییر تقاضای شهروندان چه در سطح شهری و چه در سطح کشوری عرضه می کند.^{۱۳}

شهروند گرایی که در نهایت بدنبال ارایه خدماتی است که نیازهای بیشتری را از شهروندان پاسخگو باشد، برای تحقق خود چند پیش شرط را اقتضا می کند:^{۱۴}

- ۱- دسترسی متوازن به اطلاعات
 - ۲- وجود یک دستور کار عمومی و علنی
 - ۳- زمان مناسب برای بررسی موضوعات گسترده
 - ۴- رهایی از هر گونه اعمال فشار و تقلب
 - ۵- تنظیم یک چارچوب قاعده مند برای تبادل نظرات
 - ۶- مشارکت واقعی و برابر شهروندان و وجود عرصه و فرصتی برای تعامل آزاد میان افراد
- آقای ساماسکو^{۱۵} رئیس نشست جهانی جامعه اطلاعاتی در ۲۴ اکتبر ۲۰۰۳ اظهار داشت:

" ما نمایندگان ملل جهان طی روزهای ۱۰ تا ۱۲ دسامبر ۲۰۰۳ در مرحله اول نشست جهانی جامعه اطلاعاتی در ژنو گرد آمدیم تا علایق و تعهدات مشترک خود را به ایجاد یک جامعه اطلاعاتی مردم مدار، جامع و توسعه محور بیان کنیم که هر کس در آن می تواند دانش و اطلاعاتی را تولید کرده، به آن دسترسی یافته، آن را مورد استفاده قرار دهد و طوری توزیع نماید که افراد، جوامع و ملت ها را برای دستیابی به ظرفیت کامل خویش در ارتقای توسعه پایدار و پیشبرد کیفیت حیات که مبتنی بر اصول مندرج در منشور ملل متحد و اعلامیه جهانی حقوق بشر است، قادر سازد".

۲-۲. اصل قابلیت دسترسی آسان

هدف راهبردی حکومت الکترونیک، حمایت و تسهیل حکومت برای دولت، شهروندان و مشاغل مختلف است و از آنجا که بهره گیری از فناوری های اطلاعات و ارتباطات، برقراری ارتباط بین این سه لایه اجتماعی را میسرتر می سازد، می توان گفت که اهداف دولت الکترونیک با اهداف ^{۱۶} به زمامداری^{۱۶} مشابه هستند. به زمامداری یا حکومت شایسته را می توان بعنوان اعمال اقتدار اقتصادی، سیاسی و اداری بمنظور مدیریت بهتر امور کشور در کلیه سطوح دانست.

شاید تصور این مطلب برای مردم کشورهای توسعه یافته چندان دشوار نباشد که بتوانند در طول ۲۴ ساعت شبانه روز و ۷ روز هفته بدون معطلی، کلیه تعاملات خود را با دولت به انجام رسانند اما رسیدن به این شرایط واجد دو وصف کارآیی و انعطاف پذیری است که نیل به آن در کشورهای در حال توسعه آسان نمی باشد. تحقق این امر در یک شهر الکترونیک، مشروط به مدیریت تمرکز زدایی در مسئولیت ها و فرایندها و استفاده از ابزارهای الکترونیک است.^{۱۷}

بنابر آمار اعلام شده از سوی اتحادیه بین المللی مخابرات^{۱۸} در سال ۲۰۰۲ از هر ۱۰ هزار نفری که در هلند، نروژ یا سوئد زندگی می کردند، تعداد ۵ هزار نفر از زمره کاربران اینترنت بوده اند و در حالی که از هر ۱۰ هزار نفر شهروند بوسنی و هرزگوین تنها ۲۴۳ نفر، در مولداوی ۱۳۶ نفر و در اوکراین ۱۱۹ نفر کاربر اینترنت بوده اند. در سراسر اروپا حدود ۲۰ درصد ساکنان آن از کامپیوترهای شخصی استفاده می کنند و این در شرایطی است که این میزان در فنلاند ۴۴/۱۷ درصد، در لوکزامبورگ ۵۱/۷۳ درصد یا در اسلوانی ۳۰/۰۶ درصد است و در کشورهایی چون بلغارستان ۳/۴۶ درصد و در رومانی ۳/۵۷ درصد و یا در آلبانی ۰/۷۶ درصد است.^{۱۹} یکی از بزرگترین موانع بر سر راه دسترسی به اطلاعات، مقررات قانونی است و در کنار آن باید به هزینه ها اشاره کرد. برای مثال در حالی که در سال ۲۰۰۱ در ایالات متحده هزینه ۴۰ ساعت دسترسی به اینترنت در اوج زمان مصرف ۲۳/۲۰ دلار بود، این هزینه در فنلاند ۳۳/۷۰، در جمهوری چک ۱۵۰/۴۰ یا حتی در مجارستان معادل ۱۷۱/۸۰ دلار بود و میانگین هزینه ها برای استفاده از اینترنت در اتحادیه اروپایی برابر ۶۲/۵۰ دلار بود.^{۲۰}

از دیگر موانعی که افراد در یک شهر الکترونیک برای دریافت خدمات با آن روبرو هستند، می توان به موارد زیر اشاره داشت:

- ۱- عدم وجود یک مرجع مشخص برای راهنمایی مردم
 - ۲- فقدان اطلاعات جامع برای ارائه دهندگان خدمات بمنظور شناخت خدمات مورد نیاز و شیوه های ارائه این خدمات
 - ۳- پایین بودن سطح استفاده از فناوری های نوین در بخش های دولتی، عمومی و خصوصی
 - ۴- عدم اتصال وب سایت های بخش دولتی و عمومی با سایر سایت های ذیربط
- با تکیه بر اصولی چون اصل قابلیت دسترسی آسان، شهر الکترونیک عرصه هایی را برای دسترسی سریعتر به خدمات دولتی و عمومی و حتی خصوصی، ارائه خدمات اداری ارزانتر و شفافیت و پاسخگویی بیشتر مدیران را بر پایه دسترسی به اسناد و مدارک فراهم خواهد آورد. در راستای تحقق اصل قابلیت دسترسی آسان، دو مقوله باید مورد توجه قرار گیرد: اولاً خدمات در دسترس تر^{۲۱} و ثانیاً استفاده بهتر از

اطلاعات^{۲۲} و در کنار این دو عامل باید به مقوله امنیت سیستم های حفاظت از اطلاعات و داده های شخصی بعنوان یک موضوع حیاتی نگریست.^{۲۳} در همین راستا ماده ۱۲ قانون آزادی اطلاعات اشعار می دارد:

"اطلاعات موجود در مؤسسات عمومی باید مطابق با این اصول در دسترس متقاضیان قرار گیرد که اولاً دسترسی به اطلاعات، حق مردم است، ثانیاً استثنائات وارد بر حق دسترسی، ضرورتاً باید محدود و مشخص و مستند به قانون باشد و تصمیمات راجع به عدم افشای چنین اطلاعاتی باید توسط یک مرجع حکومتی مستقل مورد تجدید نظر واقع شود...".

۳-۲. اصل شمول اجتماعی

پیوند شکاف های دیجیتالی^{۲۴} در سطح یک شهر، کشور، منطقه و دنیا باید بعنوان یک هدف سیاسی با بالاترین اولویت برسمیت شناخته شود و تا زمانی که تبعیض باقی است، در هیچ جای دنیا آزادی به معنای واقعی وجود نخواهد داشت و اگر تنها بخشی از مردم یک شهر یا کشور یا منطقه و یا جهان از منافع فناوری اطلاعات و ارتباطات بهره ببرند، نمی توان به استمرار یک جامعه اطلاعاتی امیدوار ماند.^{۲۵} در یک شهر الکترونیک ممکن است فاصله زیادی بین نخبگان و تحصیلکرده ها با افراد فقیر وجود داشته باشد. حتی ممکن است افرادی که در حاشیه شهرها بسر می برند از منابع و ابزار لازم برای استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات محروم باشند. بنابراین، شکاف دیجیتال بطور روزافزون فاصله دارا و ندار را زیادتر خواهد کرد و متعاقب آن خدمات شهر الکترونیک، غیر بی طرفانه، به نفع قشر تحصیلکرده و در جهت نیازهای افراد مقیم در مراکز شهر سوق پیدا خواهد کرد.

شکاف دیجیتال چه در سطح جهانی، چه در سطح یک کشور و چه در سطح یک شهر، چالش و نگرانی بجایی است که ناظر بر خلأهای اطلاعاتی و توزیع نابرابر دانش است. به همین دلیل باید دسترسی به دانش، دسترسی به زیربنای فنی و دسترسی به ابزار ارتباطی آزاد را پیش شرط های اصلی غلبه بر شکاف دیجیتال تلقی نمود. لذا، پیکار با توزیع نابرابر و دسترسی غیر عادلانه به فرصت های کسب اطلاعات را باید بعنوان یک ضرورت سیاسی درجه بالا در نظر گرفت که اساس غلبه بر این شرایط بر ایجاد زیربنای مناسب در ارتباط با فناوری اطلاعات و ارتباطات به همراه رعایت آزادی عقیده و مطبوعات و نفی تبعیض های اجتماعی، اقتصادی و جنسیتی مبتنی است.^{۲۶}

در یک کلام، اصل شمول اجتماعی در شهر الکترونیک به منزله نیل به تفاهم میان تمام طبقات اجتماعی موجود در شهر الکترونیک است.^{۲۷} با وجود چالش هایی که پیش رو باقی است باید تغییر روش تعامل دولت و شهروندان را به فرصتی برای ارتقای شمول اجتماعی تبدیل کرد

تا بتوان افرادی را که از منافع محروم مانده اند، مخاطب قرار داد.^{۲۸} دیدگاه حقوق بشری، متضمن آن است که اصول پایه ای همچون حقوق برابر و عدم تبعیض در تمام سطوح سیاستهای فناوری اطلاعات و ارتباطات در سطح ملی و بین المللی مورد رعایت می باشد. در کنار این اصول شاید بتوان بر محوریت دموکراسی و حاکمیت قانون و توسعه پایدار سخن گفت. جامعیت جامعه اطلاعاتی منوط به آن است که مجموعه ای از گروه هایی که به حاشیه رانده شده اند مثل سالخوردهگان، معلولان، مردمان بومی، پناهندگان، اقلیت ها یا فقرا باید تقویت شوند.

۴-۲. اصل امنیت اطلاعاتی

هر چند ما از مکانیسم های فیزیکی برای تحکیم امنیت خود برخورداریم و برای نمونه می توانیم ساختمان های بلندی با کلیدهای بی شمار احداث کنیم، ولی این تدابیر در فضای مجازی به نحو دیگری مطرح می شوند. در یک شهر الکترونیک باید دسترسی به منابع اطلاعاتی شخصی تحت کنترل باشد و هیچ کس حق نداشته باشد که بدون اجازه دیگری، قادر به دسترسی به این منابع اطلاعاتی باشد. در ادبیات فضای سایبر، امنیت اطلاعاتی به دو عنصر قابل تقسیم است: امنیت شبکه و امنیت اسناد. در یک شبکه ناامن، اعمال قوانین می تواند اقدامات افراد را در شبکه به نظم در آورد و در حوزه امنیت اسناد باید تدابیری را اتخاذ کرد تا بتوان از سه موضوع اطمینان اصل کرد که چه اسنادی قرار است مورد استفاده قرار گیرد، چه فرد یا مرجعی در صدد استفاده از اسناد مزبور است و این اسناد در کجا قرار است مورد استفاده قرار گیرند. به بیان بهتر، امنیت شهر الکترونیک در گرو تلاش برای افزایش امنیت و تضمین حمایت از داده ها و حریم خصوصی به ترتیبی است که منجر به ایجاد موانع بیشتر برای دسترسی متعارف به اطلاعات نگردد.

طی قطعنامه شماره ۲۳۹ مصوب اجلاس پنجاه و هفتم مجمع عمومی سازمان ملل متحد، ضمن تأکید بر ضرورت ترویج فرهنگ جهانی سایبر، کشورها عناصر آن را از این قرار دانسته اند: آگاهی، مسئولیت، واکنش، اخلاق، دموکراسی، ارزیابی ریسک و طراحی و مدیریت امنیت. به هر حال نباید از یاد برد که در میان ساکنان شهر الکترونیک، برخی برای کفه امنیت، وزن بیشتری قایل هستند و در مقابل، گروهی که خواستار دفاع از آزادی های مدنی و حقوق بشر هستند، عمدتاً به ضرورت گردش آزاد اطلاعات^{۲۹} بها میدهند. مشکل دیگری که در این زمینه با آن روبرو هستیم، اهمیت ناچیزی است که گاهی به حمایت از حریم خصوصی در برابر امنیت داده می شود. امنیت، یک هدف سیاسی مبهم است که با توجه به خط مشی هایی که هر روزه در پیش گرفته می شود، ممکن است در اولویت های متغیری در دستور کار قرار گیرند و میزان توجه به آن کم و زیاد شود اما حریم خصوصی افراد و احترام به حقوق و آزادی های اساسی آن ها نباید به بهانه مسایل امنیتی مورد تجاوز قرار گیرند.

۵-۲. اصل قابلیت پایداری

شهر الکترونیک نیز از یک محیط زیست الکترونیک قابل قیاس با محیط زیست طبیعی بهره مند است که می بایست بر مبنای اصول قابلیت پایداری^{۳۰} سازماندهی شود. باید از دانش و اطلاعات در واکنش به چالش های عدالت اجتماعی و از برابری فرصت ها در دستیابی به دانش و اطلاعات کمک جست و بدون تردید، دفاع از حفظ و ارتقای تنوع فرهنگی بعنوان شرط توسعه فردی و دموکراتیک در تحقق صلحی پایدارتر حایز نقش است.

عمده ترین اهداف شهر الکترونیک با تکیه بر اصل قابلیت پایداری عبارتند از:^{۳۱}

- ۱- دسترسی آزاد و نه الزاماً رایگان به دانش و اطلاعات در میان نسل های حاضر و آتی بدون اعمال هر گونه تبعیض که نتیجه آن، فراهم شدن زمینه مشارکت مردمسالارانه در امور عمومی و ایجاد خلاقیت در علوم، تجارت و فرهنگ است.
 - ۲- شناسایی دانش بعنوان یک کالای عمومی که تحت مالکیت عمومی قرار دارد و باید بعنوان میراث و دارایی کل بشریت مورد بهره برداری رایگان قرار گیرد. لذا، قلمروی حقوق مالکیت فکری و بهره برداری اقتصادی از مالکیت های معنوی را باید صرفاً در حد یک استثنا نگریست.
 - ۳- تأمین حریم خصوصی افراد در استفاده از دانش بگونه ای که طرق برقراری تماس با دیگران را باید به خود افراد سپرد و هیچ کس نباید مجبور شود اطلاعات شخصی خود را عرضه نماید.
- در کنار موارد فوق می توان به محورهای دیگری چون حفظ تنوع فرهنگی، زبانی و عقیدتی، پیوند شکاف های دیجیتال و آزادی دسترسی به اطلاعات را نام برد. پس می توان ادعا کرد که کانون حقوق مدنی شهروندان در شهر الکترونیک در اصل قابلیت پایداری جای دارد که بر دانش و اطلاعات اعمال می شود.

۳. نتیجه گیری

علیرغم چالشهای بسیاری که پیش روی معماری یک شهر الکترونیک وجود دارد و در بالا به برخی از آنها اجمالاً اشاره شد، بنظر می رسد با رعایت اصول نامبرده حاکم بر حقوق فردی و اجتماعی افراد در شهر الکترونیک بتوان نظامی را ترسیم نمود که در جهت تحقق اهداف زیر گام بردارد:

- ۱- ارتقای استاندارد زندگی مردم با استفاده از فناوری اطلاعات در تمامی بخش ها بعنوان ابزاری برای افزایش کارآمدی و تولید.
- ۲- استقرار یک ساختار زیربنایی اطلاعاتی بمنظور پاسخگویی به نیازهای بازرگانی، صنعتی و گردشگری که نهایتاً به افزایش آرایه خدمات به مردم می انجامد.

۳- تسهیل جریان سرمایه گذاری های مستقیم.

۴- توسعه منابع انسانی فناوری اطلاعات و ارتباطات به یاری برنامه ها و دوره های آموزشی.

۵- تسهیل تمرکززدایی اداری و تقویت مشارکت مردم از طریق استفاده از فناوری های اطلاعات و ارتباطات.

در پایان خاطر نشان می سازد که حصول اهداف فوق، مستلزم طراحی و ایجاد یک چارچوب حقوقی مناسب است که می توان طی منابع حقوق داخلی به آن دست یافت و بدون تردید، به کمک فرصت ها و قابلیت هایی که از مجاری شهر الکترونیک بدست خواهد آمد، می توان امیدوار تر از گذشته به دستیابی به ویژگی های جامعه ایرانی مقرر در سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در ۱۴۰۴ هجری شمسی بود که محورهایی چون توسعه یافتگی متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی، تأمین عدالت اجتماعی، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مندی از امنیت اجتماعی و قضایی را در بر می گیرد.

مراجع

۱. دکتر عباسعلی کدخدایی، مدیر گروه حقوق عمومی و بین الملل دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران و امیر ساعد وکیل، دانشجوی دوره

دکتری حقوق بین الملل دانشگاه علامه طباطبایی، ارائه شده به کنفرانس بین المللی شهر الکترونیک.

۲. سید محمد هاشمی - حمایت و تضمینات حقوق بشر - مجله تحقیقات حقوقی دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی - شماره ۳۸.

۳. <http://www.cabinet-office-gov.uk/servicefirst/index/opmenu.htm>

۴. Network Impact

۵. گروه آشنا - مرکز داده - تهران: دبیرخانه شورای عالی لطلاع رسانی - ۱۳۸۴ - ص. ۲۲

۶. Openness. Freedom of Speech Yaman Akdeniz, the Public Voice in the Development of Internet Policy: Proceedings from the Ottawa Global Internet Liberty Campaign Conference, 1992, the Journal of Information, Law and Technology, see: <http://www.warwick.ac.uk/jilt/99-1/akdeniz.html>

۷. <http://www.sjgames.com/ss/tribe.html> Communicative Power

۸. W.E.Forath, A Critique of Habermas Understanding of Law, Politics and Economic Life, 17 Cardozo L.Rev.1441,1445(1996)

۹. Manuel Castells, the Power of Identity, 67(1997)

۱۰. Sami Zahran, E-Government: A Strategy for Modernizing Governments-E/ESCWA/ICTD/2003-WG./1/15-30 JAN.2003

۱۱. Stephan Gleman and Tohn Gotze, Bowling Together: On Line Public Engagement in Policy Deliberation(2001) at <http://bowlingtogether.net/intro.html>

۱۲. Samasseko Good Governance Subhajt Basu, E- Government and Developing Countries: An Overview, International Review of Law Computers and Technology, vol.18,No.1, March 2004, pp.109- 132.

13. International Telecommunication Union . <http://www.itu.int/ITV-D/ict/statistics/at-glance/Internet.pdf>

14. Christiane Hardy and Christian Moler, Spreading the World on the Internet, Vienna: OSCE, 2003

15. Accessible Services. Using Information Better . op.cit., Sami Zahran . Digital Devides

16. <http://www.worldsummit2003.de/download-de/vision-in-process.pdf>

17. Heinrich-Bol-Foundation, Charter on Civil Rights for A Sustainable Civil Society,Version1.0, Dec.2002

18. <http://www.cabinet-office-gov.uk/seu>

19. A.Michael Froomkin, Toward A Critical Theory of Cyberspace, Harvard Law Review, vol.116,No.3, Jan.2003, pp.855-872

20. Free Flow of Information Sustainability op.cit., Heinrich-Bol-Foundation

